

سرباز از نگاه امام علی (علیه السلام)

<?xml encoding="UTF-8?>

سرباز از نگاه امام علی (ع)

محمد حسین مردانی نوکده

مولای متقیان علی (ع) بعنوان پیشوا و مقتدای سربازان و مجاهدان راه خدا درباره آموزشهای معنوی و هدایتی - ارشادی سربازان رهنمودهای بسیار ارزشمندی دارند ، که بهره گیری از آنها می تواند ، بعنوان دستور العملی در راس کارهای اجرایی نیروهای مسلح ما قرار گیرد ، حضرت می فرماید : به خدا سوگند ، اگر از شمشیر دنیا فرار کنید از شمشیر آخرت سالم نمی مانید ... کیست که شتابان و با نشاط با جهاد خویش به سوی خدا حرکت کند ؟ چونان تشنه کامی که به سوی آب میدود ؟ بهشت در سایه نیزه های دلوران است . امروز در هنگامه نبرد آنچه در دل ها و سرزبان هاست آشکار می شود (1)

حضرت در این عبارات چند نکته اساسی و معنوی را به سربازان و مجاهدان راه خدا گوشزد می کند اولین نکته این است که این دنیا به آخر می رسد و کسی نمی تواند از چنگال مرگ فرار کند . اما چگونه مردن مهم است ! نکته دوم این است که اگر کسی با شور و نشاط به سمت جهاد حرکت کند ، همچون انسان تشنه بسوی آب ، پاداش آن بهشت جاویدان پروردگار است . و سومین نکته این است که ادعاهای انسان های دروغگو و صادق در جنگ مشخص می شود .

حضرت در عباراتی دیگر این چنین به یاران و سربازان خود آموزش می دهد : هر کدام از شما در صحنه نبرد با دشمن در خود شجاعت و دلوری احساس کرد و برادرش را سست و ترسو یافت ، به شکرانه این برتری باید از او دفاع کند ، آنگونه که از خود دفاع می کند ، زیرا اگر خدا بخواهد او را چون شما دلور و شجاع می کند . همانا مرگ به سرعت در جستجوی شماست ، آنها که در نبرد مقاومت دارند ، و آنها که فرار می کنند ، هیچکدام را از چنگال مرگ رهایی نیست و همانا گرمی ترین مرگها کشته شدن در راه خداست . سوگند به آن کس که جان پسر ابوطالب در دست اوست ، هزار ضربت شمشیر بر من آسانتر از مرگ در بستر استراحت در مخالفت با خداست . (2)

در این عبارت حضرت علاوه بر اینکه عشق و علاقه خود را به جهاد و شهادت در راه خدا نشان می دهد ، و از این

طریق آموزش معنوی به یاران خود می دهد، نکته اخلاقی مهم دیگری را نیز بازگو می کند که در جنگ به فکر یاران ضعیف خود باشید و به آنان کمک کنید، تا اینکه خداوند به ضعیفان نیز آرام آرام شجاعت بخشد. و این در حقیقت درس ایثار و فداکاری است، که درمیدان کارزار نیز هم رزمان خود را در حفظ جان بر خود مقدم دارید. نفس مبارزه خود ایثار و مواظب جان دوستان بودن خود ایثاری مضاعف است.

ارزش جهاد در راه خدا

جهاد در راه خدا که نصیب سربازان شایسته اسلام می شود، به قدری عظیم و والا است که کمترین پاداش و اجری به پای آن نمیرسد و این خود بهره و عنایتی است که خداوند به بندگان ایثارگر خود اعطاء میکند. و چه منزلت و جایگاهی برای سربازان و مجاهدان راه خدا والاتر و عظیم تر از جهاد در راه خداست؟! امام علی (ع) درباره این مطلب می فرماید: «جهاد در راه خدا، دری از درهای بهشت است، که خدا آن را به روی دوستان مخصوص خود گشوده است.»

جهاد، لباس تقوا، و زره محکم و سپر مومن خداوند است، کسی که شهادت را ناخوشایند دانسته و ترک کند، خدا لباس ذلت و خواری بر او می پوشاند و دچار بلا و مصیبت و کوچک و ذلیل می شود، دل او در پرده گمراهی مانده و حق از او روی می گرداند به علت ترک جهاد، به خواری محکوم و از عدالت محروم است. (3) حضرت در ادامه سخنانش به نکوهش از نافرمانی کوفیان می پردازد و آنان را به علت بی میلی به جنگ و جهاد سرزنش می کند.

به من خبر رسیده که مردی از لشکر شام به خانه زنی مسلمان و زنی غیر مسلمان که در پناه حکوم اسلام بوده وارده شده و خلخال و دستبند و گردن بند و گوشواره های آنها را به غارت برده در حالی که آنان هیچ وسیله ای برای دفاع، جز گریه و التماس کردن، نداشته اند..... اگر برای این حادثه تلخ مسلمانی از تاسف بمیرد، ملامت نخواهد شد، و از شگفتا! شگفتا! به خدا سوگند، این واقعیت قلب انسان را می میراند و دچار غم و اندوه می کند که شامیان در باطل خود وحدت دارند، و شما در حق خود متفرقید.

زشت باد روی شما و از اندوه رهایی نیابید که آماج تیر بلا شدید، به شما حمله می کنند، شما حمله نکنید؟ با شما می جنگند، شما نمی جنگید؟ این گونه معصیت خدا می شود و شما رضایت می دهید؟..... (4) توجه ویژه به سربازان

امام علی (ع) در سال 38 هجری هنگامی که مالک اشتر را به فرمانداری مصر برگزید در نامه ای به او اصول حکومت را بازگو و در آن نامه طولانی با عنایت ویژه ای به رعایت سربازان تاکید کرد در این نامه آمده است: برگزیده ترین فرماندهان سپاه تو، کسی است که از همه بیشتر به سربازان کمک رساند، و از امکانات مالی خود بیشتر در اختیارشان گذارده باشد، تا در نبرد با دشمن، سربازان اسلام تنها به یک چیز بیندیشند. همانا مهربانی تو نسبت به سربازان، دل هایشان را به سوی تو می کشاند...

پس از آن آرزوهای سپاهیان را برآورده همواره از آنان ستایش کن، و کارهای مهمی که انجام داده اند بر شمار، زیرا یادآوری کارهای ارزشمند آنان، شجاعان را برمی انگیزد، و ترسوها را به تلاش وادار می دارد.... (5) حضرت در این عبارت توجهات ویژه به سربازان را اینگونه باز می شمارد:

الف - عنایت ویژه فرماندهان نسبت به سربازان

ب - توجه ویژه به حل مشکلات مالی سربازان و خانواده آنان .

ج - مهربانی و محبت به سربازان

ه - اجابت خواسته های معقول و مشروع سربازان .

و - ستایش و اکرام و تشویق سربازان موفق .

حضرت در سال 36 هجری ، هنگامی که مردم کوفه بر شورشیان بصره پیروز شدند ، نامه تشکر آمیزی در توصیف مجاهدان از جنگ برگشته نگاشتند ، و از این طریق حق شناسی خود را نسبت به رزمندگان حاضر در جبهه اعلام کردند ، که تشویق زبانی و دعای خیر در حق آنان بود .

خداوند شما مردم کوفه را از سوی اهل بیت پیامبر (ص) پاداش نیکو دهد ، بهترین پاداشی که به بندگان فرمانبردار و سپاسگزاران نعمتش عطا می فرماید ، زیرا شما دعوت ما را شنیدید و اطاعت کردید ، به جنگ فرا خوانده شدید و بسیج گشتید .

رعایت سلسله مراتب فرماندهی

امیرمومنان در ارتش و سپاه توجه و عنایت ویژه ای به رعایت سلسله مراتب فرماندهی داشتند و همیشه از افراد زیرمجموعه می خواستند که تبعیت محض و بی چون و چرا از فرمانده داشته باشند ، چرا که قوام و نظام ارتش به فرمانده است و تبعیت نکردن از فرمانده فروپاشی سپاه را به همراه خواهد داشت .
من مالک اشتر پسر حارث را بر شما و سپاهیان که تحت امر شما هستید ، فرماندهی دادم . گفته او را بشنوید و از فرمان او اطاعت کنید او را چونان زره و سپر نگهبان خود برگزینید ، زیرا که مالک نه سستی به خرج داده و نه دچار لغزش می شود . نه در آنجایی که شتاب لازم است کندی دارد و نه آنجا که کندی پسندیده است شتاب می گیرد . (6)

حضرت در جایی دیگر در بیان ضرورت رعایت نظم در ارتش می فرمایند پس دستورالعملهای ضروری را از فرماندهانتان دریافت ، و از فرماندهان خود در آنچه که خدا امور شما را اصلاح میکند ، اطاعت کنید (7)

اعتدال و میانه روی در خوابیدن سرباز

حضرت در سفارشات خود به سربازان نکته بسیار مهمی را بازگو می کند و آن کم خوابیدن سربازان در میدانهای نبرد است ، چرا که سرباز با توجه به نقش حساسی که برعهده دارد ، اگر کوچکترین غفلت و بی توجهی او را فراگیرد شیرازه سپاه به هم می خورد و دشمن پیروز می شود . آن بزرگوار با سفارش درباره نظم ، وحدت و همدلی این نکته را که خوابیدن کم برای سربازان حسن است بازگو می کند و می فرماید با هم فرود آیید و هرگاه کوچ می کنید همه با هم کوچ کنید و چون تاریکی شب شما را پوشاند نیزه داران را پیرامون لشکر بگمارید . و خوابید مگر اندک چونان آب در دهان چرخاندن و بیرون ریختن . (8)

آمادگی برای جهاد

نکته مهم دیگری که از فرموده های امام علی (ع) استنباط و استخراج میشود این است که سربازان باید همیشه

و هر لحظه آماده جهاد و دفاع باشند و حتي لحظه اي از فكر جهاد و دفاع غافل نباشند چنانكه آن حضرت خود بعنوان سربازي فداكار و آماده نبرد لحظه اي کوتاه نيامدند و هر لحظه آماده جانفشاني و ايثار بودند : سوگند به جان خودم درمبارزه با مخالفان حق و آنان كه در گمراهي و فساد غوطه ورنند يك لحظه مدارا و سستي نمي كنم (9)

و بدان بهترين مومنان آن بود كه جان و مال خود را درراه خدا پيشاپيش تقديم كند چه آن را كه پيش فرستي براي تو اندوخته شود . و آنچه را كه باقي گذاري سودش به ديگران مي رسد . (10)

در اين عبارت حضرت ، انسان كامل و مسلمان حقيقي را كسي مي داند كه از جان و مال و خاندان خويش درگذرد و همه را تقديم خالق هستي كند و افرازي كه در تمام زندگي به جمع آوري مال و ثروت مي پردازند و ذره اي انفاق نمي كنند ، دوزخ چيزي نصيب آنان نمي شود .

پاسخ به تهديد هاي نظامي در كلام امام علي (ع)

دربحرائها و حوادث نظامي غيرقابل پيش بيني و يا تهديد هاي نظامي ، چگونگي پاسخ دهني از جمله ابتكاراتي است كه مي تواند منشاء خير و يا شر شود مولاي متقيان علي (ع) از دلاور مرداني است كه در مقابل تهديد هاي نظامي شجاعانه و دلاورانه مي ايستد و پاسخي دندان شکن به دشمن زبون مي دهد حضرت مي فرمايند :

معاويه ! مرا به جنگ خوانده اي اگر راست مي گويي مردم را بگذار و به جنگ من بيا ، و دو لشكر را از كشتار بازدار ، تا بداني پرده تاريك برد ل کدام يك از ما كشيده و ديده چه كسي پوشيده است ؟ من ابوالحسن ، كشيده جدو دايي و برادر تو در روز نبرد بدر هستم كه سرآنان را شكافتم ، امروز همان شمشيز با من است ، و با همان قلب با دشمنانم ملاقات مي كنم ، نه بدعتي دردين گذاشته ، و نه پيامبر جديدي برگزيده ام ، من بر همان راه راست الهي قرار دارم كه شما با اختيار رهپايش كرده ، و با اكراه پذيرفته بوديد . (11)

اين گونه پاسخ دادن به تهديدات نظامي دشمن ، قلب دشمن را فرو ميريزد و روحيه مقاومت و مقابله را از او سلب مي كند و حس اعتماد به نفس را ازآنان مي زدايد .

پاورقي

[1] مجله شاهد شماره 305 ص 17

[2] نهج البلاغه امام علي (ع) ترجمه محمد دشتي ، دفتر نشر الهادي ، چاپ پنجم پاييز 80 خطبه 124 و 237

[3] همان منبع ص 235

[4] همان منبع خطبه 27 صص 75 و 77

[5] همان منبع نامه 53 و ص 575

[6] همان منبع نامه 13 ص 493 (اين نامه دستورالعمل امام به دو تن از اميران لشكر & زيادبن نفر و شريخ بن هاني بوده است)

[7] همان منبع نامه 50 ص 563

[8] همان منبع نامه 11 ص 493

[9] همان منبع خطبه 24 ص 71

[10] همان منبع نامه 69 ص 611

[11] همان منبع نامه 10 ص 491